

Tallinn, 4. september 2026

Elmar Vaher

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse peadirektor

Koopia: Kaimo Kuusk, Kaitseministeeriumi kantsler; Janar Holm, riigikontrolör

**MÄRGUKIRI JA KÜSIMUSED KAITSEHANGETE KONTROLLI NING
CONSTRIND CHIM TECHNOLOGY S.R.L.-IGA SEOTUD TEHINGUTE KOHTA**

Lugupeetud härra Vaher,

Viimastel nädalatel avalikkuse ette jõudnud asjaolud Kaitseministeeriumi valitsemisala rahakasutuse, vara arvestuse ja suuremahuliste ettemaksetega seotud tehingute kohta on tekitanud tõsiseid küsimusi kaitsehangete kontrolli- ja riskijuhtimise korralduse kohta. Probleemide tõsidust näitab ka see, et kaitseminister Hanno Pevkur võttis kujunenud olukorra eest poliitilise vastutuse ja astus ametist tagasi.

Esitan järgnevad küsimused Riigikogu liikme staatuse seaduse § 20 alusel ning palun vastata neile küsimuste kaupa. Nimetatud sätte kohaselt peab riigiasutus või selle ametiisik vastama Riigikogu liikme märgukirjale või avaldusele kümne tööpäeva jooksul selle saamisest arvates. Täiendava uurimise vajaduse korral võib vastamise tähtaega pikendada kuni ühe kuuni, teavitades sellest Riigikogu liiget kirjalikult.

I. RKIKi kontrolli-, riski- ja makseprotsessid

Avalikkuses kajastatud DATASEL S.R.L.-i juhtumi puhul tehti tarnijale mitmes osas väga suuri ettemakseid, kuid lubatud laskemoona tarne ei realiseerunud ning riik on sunnitud oma raha ja õigusi vaidluses kaitsma. Sellest tulenevalt palun selgitada RKIKi üldisi protseduure suure väärtusega ja suure ettemaksuriskiga lepingute puhul.

1. Millist füüsilist kontrolli teostab RKIK enne suure väärtusega laskemoona- või relvastuslepingu sõlmimist? Kas RKIKi esindajad või sõltumatud eksperdid külastavad pakkuja või tegeliku tootja tehist, tootmisliini või ladu ning kontrollivad tootmisvõime ja pakutava kauba tegelikku olemasolu?
2. Kas RKIK nõuab enne lepingu sõlmimist või olulise ettemakse tegemist tootenäidiseid, katselaskmisi, kvaliteedisertifikaate või muid füüsiliselt kontrollitavaid tõendeid selle kohta, et pakutav kaup on olemas või et tootjal on tegelik võime seda valmistada?
3. Kui lepingu sõlmib vahendaja, mitte tegelik tootja, siis kuidas kontrollib RKIK tegeliku tootja osalemist, tootmisvõimet ning tema poolt võetud kohustusi? Kas tootjalt nõutakse enne lepingu sõlmimist otsest kinnitust?
4. Kas suuremahuliste ettemaksetega lepingutes seotakse iga järgnev makse konkreetse ja kontrollitava vahe-eesmärgiga – näiteks materjali hankimise, komponentide valmimise, komplekteerimise, tehasekatse või kauba füüsilise olemasolu kontrollimisega? Kas RKIKi

protseduurid võimaldavad teha teise, kolmanda või neljanda ettemakse olukorras, kus eelneva makse eest kokkulepitud tulemus ei ole veel füüsiliselt kontrollitud?

5. Milliseid finantstagatise nõuab RKIK suuremahuliste ettemaksete puhul – näiteks pangagarantiid, ettemaksegarantiid, emattevõtte või tegeliku tootja garantiid või omandiõiguse üleminekut juba valmistatud kaupadele? Kes otsustab võimalike erandite tegemise?

6. Milliseid muudatusi on RKIK pärast DATASEL S.R.L.-iga seotud probleemide ilmumist oma hoolsus-, kontrolli- ja makseprotsessides teinud?

7. Kas RKIK või Eesti riik saab teiste riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide või fondide raha eest kaitseotstarbeliste kaupade hankimise ja vahendamise eest teenus-, haldus- või vahendustasu? Kui jah, siis kuidas selle suurus kujuneb ning kui palju on sellist tulu saadud aastatel 2024, 2025 ja 2026?

Kõik eeltoodud kontrollimehhanismid – lepingupartneri taustakontroll, tootmisvõime füüsiline kontroll, vahe-eesmärkidega seotud maksegraafik ning ettemaksete piisav tagamine – on erasektori suuremahuliste tehingute puhul tavapärased riskijuhtimise osad. Avaliku raha ja riigikaitseliste hangete puhul peaks riigi rakendatav hoolsusstandard olema vähemalt samaväärne.

II. Constrind Chim Technology S.R.L. ja ROMARM

Avalikest dokumendiregistritest nähtub, et Kaitseministeerium väljastas 2. juulil 2025 National Company ROMARMile käibemaksuvabastusega seotud dokumendi.

2026. aastal on RKIKi ja Rumeenia ettevõtte S.C. Constrind Chim Technology S.R.L. (CCT) vaheline kirjavahetus muutunud avalike andmete põhjal järjest formaalsemaks. Veebruaris saadeti ettevõttele „Letter“, mais järgnesid „Notice“ ja „FORMAL LETTER OF NOTICE“ ning juunis saadeti „Formal Notice“ juba ühiselt CCT-le ja ROMARMile. Kirjade sisu on juurdepääsupiiranguga, mistõttu ei ole võimalik avalike andmete põhjal teha järeldusi vaidluse sisu kohta.

Samasse ajavahemikku langeb CCT majandusnäitajate erakordne kasv. Rumeenia avalike finantsandmete järgi kasvas ettevõtte käive 2024. aasta ligikaudu **1,1 miljonilt eurolt** 2025. aastal **14,7 miljoni euroni**, puhaskasum ligikaudu **0,5 miljonilt eurolt** **8,2 miljoni euroni** ning **debitoorsed nõuded** ligikaudu **1,5 miljonilt eurolt** **39,5 miljoni euroni**. Bilansikirje „**tulevaste perioodide tulud**“ (**rumeenia k venituri în avans**), kuhu võivad kuuluda juba arvestatud või laekunud, kuid alles tulevikus tuluna kajastatavad summad, kasvas ligikaudu **300 eurolt** **44,3 miljoni euroni**. Samal ajal kasvas ettevõtte keskmine töötajate arv kolmelt neljale. Need asjaolud iseenesest ei tõenda seost Eesti riigiga, kuid nii märkimisväärne muutus koos RKIKi ja ROMARMi avaliku dokumendijäljega annab põhjuse küsida tehingu üldise olukorra kohta.

8. Kas RKIK või mõni teine Kaitseministeeriumi valitsemisala asutus on sõlminud S.C. Constrind Chim Technology S.R.L.-iga lepingu või lepinguid? Kui jah, siis millal leping sõlmiti ning milline oli ROMARMi roll selles tehingus või tarneahelas?

9. Kas CCT-ga sõlmitud lepingu või selle alusel tehtavate tarnete täitmisega on tänase seisuga probleeme või pooltevaheline vaidlus? Kas praeguse olukorra põhjal on võimalik, et vaidlus võib jõuda kohtusse või arbitraaži?

10. Kas CCT-le on tehtud ettemakseid või muid makseid enne kauba lõplikku üleandmist? Kui jah, siis kas eksisteerib DATASEL S.R.L.-i tehinguga analoogne risk, et doonorid ei nõustu ettemakstud raha hüvitama ning vastav kulu tuleb katta Eesti riigieelarvest?

11. Milline taustakontroll ja tegeliku tootmisvõime kontroll tehti CCT suhtes enne lepingu sõlmimist ja võimalike ettemaksete tegemist? Kas kontroll hõlmas ka CCT nimetatud tegelike tootjate, sealhulgas ROMARMi või selle tootmisüksuste võimekust?

12. Kes kiitis heaks CCT-ga lepingu sõlmimise ja võimalikud ettemaksed ning kas otsustamisse oli lisaks RKIKile kaasatud Kaitseministeeriumi juhtkond?

Mõistan, et osa küsitud teabest võib olla riigikaitsealised, ärisaladuse kaitse või poolelioleva vaidlusega seotud põhjustel juurdepääsupiiranguga. Sellisel juhul palun vastata küsimustele avalikustatavas ulatuses ning märkida, millises osas ja millisel õiguslikul alusel teave on piiratud.

Samuti mõistan, et osa vastuseid või alusdokumente ei pruugi olla võimalik mulle kirjalikult edastada. Sellisel juhul olen valmis nende materjalidega tutvuma Riigikogus selleks ettenähtud turvalises ruumis ning juurdepääsupiirangutest tulenevaid nõudeid järgides.

Lugupidamisega

Rain Epler

Riigikogu liige

